

De doorgaande leerlijn

De brug slaan in de relatie school en sport

Hoe laten we de leerlijnen van het bewegingsonderwijs aansluiten op de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten? SportService Zwolle ging de afgelopen jaren naarstig op zoek naar het antwoord op deze vraag binnen haar sportstimuleringsprogramma. Met de inzet van duale vakleerkrachten zijn verschillende methodieken gehanteerd om een brug te slaan tussen het bewegingsonderwijs en het sportaanbod van de sportvereniging. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de ontwikkeling van de doorgaande leerlijn, die nu met de inzet van combinatiefunctionarissen zowel binnen schools, als naschools en bij de sportvereniging met succes wordt geïmplementeerd.

Door: Jeroen van Leeuwen

Ook in Zwolle hanteerde men binnen het sportstimuleringsprogramma jarenlang de alom bekende methodiek van scholieren-sport. Ruim zeventig sportaanbieders boden jaarlijks basisschoolkinderen uit groep vijf en zes de mogelijkheid kennis te maken met vijf verschillende takken van sport. Onderzoek naar de vraag of deze methodiek kinderen daadwerkelijk heeft verleid tot het kiezen

voor een bepaalde tak van sport leverde zowel bij de verenigingen als onder de doelgroep zelf teleurstellende resultaten op. Datzelfde onderzoek leerde bovendien dat het voor kinderen behoorlijk lastig is om zonder voorbereiding te worden geconfronteerd met het sportaanbod bij een vereniging. Onbekendheid met trainers, de omgeving en de weg er naar toe werden met name als obstakels gezien. Het onderzoek leerde verder dat met name ouders de keuze voor de kinderen maakten. Minder verrassend was dat met name al sportactieve kinderen dankbaar gebruik maakten van de mogelijkheid een paar weken te kunnen genieten van extra sportaanbod. Ook verenigingen constateerden dat hun inspanningen nauwelijks resulteerden in ledengroei. Bovendien werd het steeds lastiger de juiste vrijwilliger te vinden die garant kon staan voor een kwalitatief goed sportaanbod.

Twee concepten

SportService Zwolle bracht zojuist genoemde factoren onder de aandacht bij twee totaal verschillende verenigingen die een duidelijke hulpvraag omtrent het werven van nieuwe leden hadden gesteld. In samenspraak met beide verenigingen werden twee verschillende concepten bedacht.

De tafeltennisvereniging bleek bereid samen met SportService te investeren in een duale trainer. Deze verzorgde onder begeleiding van de vakleerkracht gymnastiek vijf tafeltennislessen tijdens de reguliere lessen bewegingsonderwijs (kennismaking). Vervolgens werden de kinderen uitgenodigd deel te nemen aan vijf tafeltennislessen tijdens het naschoolse sportaanbod (verdiepen). Het project werd afgesloten met nog eens vijf tafeltennislessen bij de sportvereniging (doorstromen). Het resultaat was verbluffend. Binnen twee jaar op 15 basisscholen actief te zijn geweest, noteerde de jeugdafdeling van de tafeltennisvereniging een groei van 60 nieuwe leden.

Ook durfde SportService een experiment aan met mountainbiken, een aanzienlijk minder toegankelijke tak van sport. Met de plaatselijke toerclub werden afspraken gemaakt over de opleiding van trainers en de door SportService mogelijk gemaakte inzet van topsporter Loes Gunnewijk. Met haar hbo-sportopleiding op zak en als bevoegd mtb-trainer vormde zij een welkome aanvulling op het technisch kader van de toerclub. SportService kocht 15 mtb's en stelde deze aan de vereniging beschikbaar. In ruil hiervoor verplichtte de vereniging zich tot het verzorgen van drie clinics tijdens de lessen bewegingsonderwijs voor groep acht. De deelnemende kinderen werden vervolgens uitgenodigd om acht weken lang een training op zaterdag bij de vereniging te volgen. Vervolgens brak het moment aan dat de kinderen samen met hun ouders een weloverwogen keuze konden maken voor de aanschaf van een mtb en lidmaatschap van de toerclub. Na een vijftiental schoolbezoeken kon de

toerclub dertig nieuwe leden bijschrijven, waarop vervolgens een speciale jeugdafdeling kon worden opgericht.

SportService Zwolle heeft een duidelijke verklaring voor deze succesvolle concepten. “De sportkennismaking start in de veilige omgeving van de school. Gedurende het traject krijgt de trainer een bekend gezicht. Daarnaast wordt een kwalitatief goed sportaanbod geboden wat aansluit bij zowel het sportende als het niet-

sportende kind. En niet onbelangrijk is het feit dat het kind zelf de keuze maakt voor verdieping.”

Brede Impuls

Zojuist genoemde zoektocht naar het antwoord op de vraag ‘Hoe de leerlijnen van het bewegingsonderwijs aan te laten sluiten op de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten?’ vond tijdens de uitvoering van een viertal BOS-projecten plaats. Het bleef daarbij niet alleen beperkt tot de introductie van de duale trainer. Ook experimenteerde SportService Zwolle volop met de duale vakleerkracht, die naast de lessen bewegingsonderwijs verantwoordelijk was voor een naschools kwalitatief goed sport- en beweegaanbod. Hierbij lag het accent met name op kinderen het plezier van sport en bewegen te laten ontdekken. In een tweetal BOS-wijken nam de sportparticipatie met respectievelijk 12% en 15% toe.

De invoering van de Brede Impuls en het bijbehorende uitvoeringsprogramma kostte in Zwolle dan ook nauwelijks enige hoofdbreken. De bijbehorende combinatiefunctionaris kent ook hier twee varianten. De duale vakleerkracht, die de brug slaat tussen school en sport met als bijkomende taak het coachen van groepsleerkrachten ter verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs. De duale trainers zijn verantwoordelijk voor het verbeteren van de relatie sport en school en coachen daarnaast het technisch kader op zowel didactisch en methodisch niveau voor wat betreft de kwaliteit van het sportaanbod.

Knelpunt

Is hiermee ook inhoudelijk de aansluiting tussen de leerlijnen van het bewegingsonderwijs en de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten gevonden?

SportService Zwolle vindt van niet. Om dat knelpunt op te lossen ontwikkelt SportService Zwolle onder de naam NASPA (naschoolse

sportactiviteiten) oefenstof om de breuk tussen beide leerlijnen te hechten. Dit doen zij samen met de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) en een aantal sportbonden. Voor zes takken van sport zijn/worden spelvormen ontwikkeld die de overgang van bewegingsonderwijs naar sport(onderwijs) soepel en herkenbaar laten verlopen. Wat de uitvoerder van het Zwolse sportbeleid hiermee bovendien wil voorkomen is dat binnen het naschoolse sportaanbod, verzorgd door een duale vakleerkracht, geen verkapt gymles ontstaat. En omgekeerd geldt natuurlijk hetzelfde. Het naschoolse sportaanbod, verzorgd door een duale trainer, mag niet uitmonden in een verkapt verenigingstraining. Deze oefenstof blijkt in de praktijk ook een welkome aanvulling op de trainingsstof voor beginnende sportertjes binnen de vereniging te zijn.

In de praktijk

Een aantal duale vakleerkrachten heeft als specifieke taak het in samenwerking met SLO en sportbonden ontwikkelen en testen van de zojuist genoemde oefenstof. Deze oefenstof wordt vervolgens onder alle duale vakleerkrachten verspreid en toegepast in het naschoolse sport- en beweegaanbod binnen het verlengde dagarrangement van de brede school. Dit naschoolse aanbod sluit aan bij de lessen bewegingsonderwijs en slaat een brug naar de NOC*NSF-sporten bij de sportverenigingen. Door de methodische en didactische vaardigheden is de duale vakleerkracht in

staat uiteenlopende arrangementen aan te bieden voor zowel de goede bewegener als de minder goede bewegener. Uiteindelijk maakt de duale vakleerkracht ook zoveel als mogelijk een koppeling met de sportverenigingen uit de buurt. Door het aanbieden van een afsluitende clinic door de sportvereniging, waar ouders/verzorgers bij uitgenodigd worden, ontstaat als vanzelf een eerste kennismaking met de sportvereniging.

De duale trainers worden in Zwolle ingezet vanuit een zestal takken van sport, die bovendien direct zijn gekoppeld aan een sportvereniging of een sportpark met een bovenwijkse functie. De duale trainers verzorgen onder schooltijd een drietal lessen voor een eerste kennismaking. Hierbij wordt rekening gehouden met het pedagogische klimaat van de school en worden arrangementen aangeboden waarbinnen ieder kind op eigen niveau kennis kan maken met een bepaalde tak van sport. Vervolgens biedt de duale trainer een drietal lessen in het verlengde dagarrangement van de brede school

aan waaraan ook kinderen uit de wijk deel kunnen nemen. Met het oog op de vertrouwde omgeving van de school en de mogelijkheid om samen met vriendjes/vriendinnetjes deel te nemen, verdiepen kinderen zich extra in een tak van sport. Uiteindelijk gaan de kinderen vanuit het naschoolse aanbod samen met de duale trainer naar de sportvereniging. Ter plekke vindt de kennismaking plaats met de verenigingstrainer die samen met de duale trainer nog eens drie lessen sportkennismaking aanbiedt. De grote kracht van deze aanpak is dat de kinderen het bekende gezicht van de duale trainer meenemen naar de sportvereniging. De rol van de duale trainer is essentieel in het aanbod. Door zijn pedagogische, didactische en methodische vaardigheden is hij in staat de trainers bij de sportvereniging te ondersteunen en te coachen bij het aanbod. Hierdoor ontstaat een kwalitatief beter sport- en beweegaanbod bij de sportvereniging. Bovendien ontwikkelt de duale trainer oefenstof die door de vrijwilligers binnen de sportvereniging gebruikt kan worden voor kwalitatief goede verenigingstrainingen die aansluiten bij de ontwikkelingsfasen en de belevingswereld van het kind.

De duale vakleerkrachten zijn bij SportService ook verantwoordelijk voor het verzorgen van kwalitatief goed bewegingsonderwijs dat aansluit bij de leerlijnen uit het *Basisdocument bewegingsonderwijs*. Daarnaast zetten zij de methodiek 'Bewegen Samen Regelen' in om groepsleerkrachten te ondersteunen en te coachen ten behoeve van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs.

Beweegteams

In Zwolle is beleidsmatig gekozen voor de inzet van de combinatiefunctionarissen verspreid over vier stadsdelen. Het beweegteam bestaat uit enkele combinatiefunctionarissen, een drietal Lobosstudenten van ROC Landstede en één LO-student van de Calo, Hogeschool Windesheim. Dit team is verantwoordelijk voor het gehele sport- en beweegaanbod in en rondom de brede school in het betreffende stadsdeel. De coördinator van het beweegteam, een combinatiefunctionaris met een aanvullend takenpakket, draagt zorg voor de afstemming van de activiteiten in het betreffende stadsdeel en zorgt voor coördinatie van het aanbod op de school en het aanbod van de sportverenigingen in het stadsdeel. Zwollebreed biedt SportService momenteel ruim 73 uren sportkennismaking per week aan.

Vraagteken

SportService Zwolle zet een groot vraagteken achter de wijze waarop VWS de financiering van de combinatiefunctionaris heeft gekoppeld heeft aan het maximale salaris van € 50.000,-. "Willen we in de toekomst echt een rol in de sportwereld vervullen en de ambities van het Olympisch Plan 2028 waar kunnen maken, zullen we nu met de kinderen op de basisschool aan de slag moeten. Zowel in het bewegingsonderwijs als in het sportaanbod van de verenigingen en bonden moet nog veel werk worden verzet, willen we het aanwezige talent tot ontplooiing laten komen. En als in de breedte de sportparticipatie met behulp van een goed kwalitatief sport- en beweegaanbod wordt vergroot, wordt de kans op talenterkenning en -ontplooiing alleen maar vergroot. Dit alles vraagt om deskundigheid van het docenten- en trainerscorps. Of die deskundigheid met genoemd salaris wordt bereikt, meen ik serieus te moeten betwijfelen. Bovendien beperkt de vergoeding zich slechts tot de salariskosten. Activiteitengeld, materiaalkosten, huur van de accommodaties, scholing, training, overhead en werkgeverslasten moeten uit andere

bronnen worden gefinancierd. Welke bronnen dat zijn ... vertel het ons maar. Desondanks blijven we met onze huidige aanpak optimistisch gestemd, want wat is er mooier om kinderen te helpen bij het ontdekken van de intrinsieke waarde van sport en bewegen. En wie weet leggen onze combinatiefunctionarissen bij enkele kinderen het fundament voor een Olympische toekomst."

SportService Zwolle heeft op dit moment elf combinatiefunctionarissen (8,1 fte) in dienst. Bij de werving is bewust gekozen voor collega's die beschikken over een eerstegraads bevoegdheid in combinatie met de hbo-opleiding Sport en Bewegen. Geen eenvoudige opgave, maar we hebben het over combinatiefunctionarissen die voor wat betreft sport en bewegen inhoudelijk over voldoende vaardigheden moeten beschikken, maar gezien de brugfunctie tussen onderwijs en sport en omgekeerd veelal ook strategisch en beleidsmatig moeten kunnen opereren. Draagvlak creëren binnen onderwijsteams voor de combinatie school en sport en verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs vraagt om meer dan alleen pedagogische en didactische vaardigheden. En juist binnen verenigingen zijn pedagogische en didactische vaardigheden broodnodig om zowel het technisch kader te kunnen coachen als mede de kwaliteit van het sportaanbod te verbeteren.

Jeroen van Leeuwen is algemeen manager binnen SportService Zwolle en verantwoordelijk voor de aansturing en coördinatie van het gehele uitvoeringsprogramma in de gemeente Zwolle. Toon Kannekens is directeur van SportService Zwolle.

Foto's: SportService Zwolle

Correspondentie:

j.vanleeuwen@sportservicezwolle.nl